

דף ט'

מביאה הגמרא שנחלקו לגבי מנחה שנבללה חוץ לחומת עזרה רב יוחנן אמר שהיא פסולה¹¹⁰, כיון שעשיית המנחה היא בכלי, ולמרות שהיציקה והבלילה אינה טעונה כהונה צריכים לעשותה בפנים. וריש לקיש אמר שהיא כשרה¹¹¹, מפני שכתוב: "וַיִּצֶק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְנָתַן עָלֶיהָ לְבָנָהּ" ואחר כך: "וַיַּהֲבִיֶּאֱהָ אֶל בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים וְקִמְצוּ", מקמיצה ואילך מצות כהונה¹¹². לימד שיציקה ובלילה כשרים בזר. וכמו שיצקה ובלילה אינה צריכה כהונה כך אינה צריכה להעשות בפנים¹¹³. ושנינו בברייתא כדברי רבי יוחנן, בללה זר כשרה, חוץ לחומת העזרה פסולה.

מנחה שחסר קודם קמיצה ר"א יביא מנחתו וימלא ר"ל א' לא יביא שיביא מתוך ביתו וימלאנה, מפני שהקמיצה קבעה אותה. שעד שלא קמץ אינה נקראת מנחה ולא קוראים בה "וַיַּהֲרִים הַכֹּהֵן מִן הַמִּנְחָה אֶת אֶזְכָּרְתָּהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ" "מִן הַמִּנְחָה" פרט לשחסרה. וריש לקיש אמר לא יביא מתוך ביתו וימלאנה, שקדושת כלי קבעה אותה בשם מנחה והכתוב "מִן הַמִּנְחָה" ממעט מנחה שחסרה. הקשה רבי יוחנן על ריש לקיש ממה ששנינו במשנה בנגעים, לוג השמן של מצורע שחסר, עד שלא יצק¹¹⁴ על כפו השמאלית ימלאנו. הרי שלא אומרים שלוג שהוא כלי שרת קבע את השמן? ונשארה הגמרא בקושיה

110 אע"ג שלא בלל כשרה בלל חוץ לחומת העזרה פסולה. ואינו דומה למה שא' בזבחים (דף סג:) שמיצה דמה בכל מקום במזבח כשרה שאם היה ולא מיצה כשרה, ששם הוא בפנים וכאן בחוץ. תוס'.

111 משמע שאע"ג שהיא קדושה אינה נפסלת ביוצא, ור"י חולק רק משום שעשה בלילה בחוץ, אבל לא משום יוצא. וכן משמע לקמן (דף מז.). ומהמשנה במעילה (דף ט.) במנחות ושתי הלחם קרמו בתנור הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורים ובלינה, ולא שנו להפסל ביוצא. ובקונטרס פי' לקמן (דף פז:) בשולחן אבל מקדשים ליפסל בלינה וביוצא. ובזבחים (פח.) פי' אבל מקדשין ליפסל ביוצא אם יצא חוץ לקלעים או נגע בו טבול יום, ולא יתכן. ומה שרש"י פירש בזבחים (דף כ:) יציאה מהו שתועיל בקידוש ידים ורגלים כדרך כל הקדשים שקדשו בכלי הנפסלים ביוצא, אין הטעם תלוי בכך כלל. שהרי א' שם כיון דפריש אסוחי מסח דעתיה. וא"ת וכיון שבקדושת כלי לא נפסל ביוצא כמה נפסלת מנחת כהנים וחביתיה כהן גדול שאין בה קמיצה. ושנא באותם מועיל קידוש כלי כמו שא' בזבחים (דף מה:) שאין להם מתירים משיקדש בכלי. תוס'.

112 גם הגשה ותנופה טעונים כהונה שאין זר קרב אצל המזבח. אלא שכאן מדובר בד' עבודות שבמנחה שמתחילים משעת קמיצה. ובלאו הכי ניחא שאין תנופה אלא במנחת עומר וקנאות ובמנחות קנאות אין יציקה ובלילה, שאין בה שמן. ובמנחת העומר אע"ג שטעונה שמן לא כתוב בה וקמן הכהן. תוס'.

113 אין להקשות משחיטה שאינה טעונה כהונה וצריכה פנים מפני שצריכה פנים משום קבלה. או שנא' ששחיטה היא מיני דמים. תוס'.

114 משמע אבל משיצק לא ימלאנו. ותימה ממה שש' לעיל (דף ה.) הקדים מתן שמן למתן דם ימלאנו שמן כו' והוא לאחר יציקה. וי"ל שהברייתא היא כר"ש שחולק במס' נגעים (פי"ד מ"י) ואומר שאם חסר עד שלא נתן שימלאנו, ואפי' לאחר יציקה. ואע"פ שכבר נתן קודם מתן דם הואיל ונעשית בפסול אינה מתנה. ומטעם זה היא אפ' כתנא קמא שיצקה הנעשית בפסול לא שמה יציקה. תוס'.

נשרפו שיריה כמדת ר"א כשרה
כמדת ר"י פסולה

שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה, רבי יוחנן אמר שמקטיר עליהם את הקומץ עליהן, וריש לקיש אמר שאינו מקטיר. ור"י ור"ל אינם חולקים לפי רבי אליעזר אלא לפי רבי יהושע. שנינו במשנה שאם שיריה של המנחה נטמאו או נשרפו, כמדת רבי אליעזר שאומר בזבח שזורקים את הדם אפילו אם הבשר אבד המנחה כשרה. כמדת רבי יהושע שאומר שאם אין בשר אין דם המנחה פסולה. לרבי אליעזר כל שכן שהמנחה כשרה כשחסרו מקצת השיריים ומקצת השיריים נשארו. ורבי יוחנן וריש לקיש נחלקו לפי רבי יהושע שאומר שאם השיריים נשרפו או שאבדו לא מקטירים את הקומץ.

ריש לקיש פסל מנחה ששירייה חסרו כרבי יהושע¹¹⁶. ורבי יוחנן הכשיר מפני שרבי יהושע פוסל את המנחה ששירייה אבדו ולא נשאר מהם דבר. אבל כשנשאר מקצת השיריים רבי יהושע מודה לרבי אליעזר. וכמו ששנינו בברייתא, רבי יהושע אומר כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהם כזית בשר או כזית חלב זורק את הדם. כחצי זית בשר כחצי זית חלב אינו זורק את הדם, שאין אכילת בשר ואכילת מזבח מצטרפים¹¹⁷. ובעולה, אפילו כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זורק את הדם מפני שכולה כליל. ובמנחה, אף על פי שכולה קיימת לא יזרוק. ושואלת הגמרא מהי זריקת הדם שבמנחה? ואמר רב פפא שמדובר במנחת נסכים הבאה עם הקרבן, כשהחלב והבשר אבדו והמנחה קיימת. ורבי יהושע אומר שלא יזרוק אם הדם על המנחה, ולא אומרים שכיון שהמנחה באה עם הזבח היא כגופו של הזבח ויזרוק עליה את הדם.

הגמרא שואלת, מדוע ריש לקיש פוסל את המנחה ששיריה חסרו בין הקמיצה להקטרה, הרי אפשר לומר שרבי יהושע מודה כשנשארו מקצת שיריים? עונה

"והרים את המנחה" "והקטיר המזבחה"

¹¹⁵ תימה שר"ל לא ידע את המשנה וכה"ג קשה בשבת (נ: ב) שהק' מהמשנה של הטומן לפת וצנונות. תוס'.
¹¹⁶ רבי יוסי א' בפ' כיצד צולין (פסחים עח. ושם) שמסתבר שכמו שרבי אליעזר ורבי יהושע נחלקו בזבחים כן נח' במנחות לר"ל הוא לאו דוקא. אלא כמו שנח' בזבחים בלא נשתייר נח' במנחות בחסרו שיריים. תוס'.
¹¹⁷ זריקת דם אינה אלא להתיר אימורים למזבח ובשר לאדם וכיון שאבדו שניהם זריקה למה. רש"י.

הגמרא, שלומדים מהכתוב: "וְהָרִים הַכֶּהֶן מִן הַמִּנְחָה אֶת אֲזִכְרֹתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ" שלא יקטיר את הקומץ אלא אם כל המנחה קיימת. ורבי יוחנן שמכשיר את המנחה ששיריה חסרו בין הקמיצה להקטרה, מפרש את הכתוב "וְהָרִים הַכֶּהֶן מִן הַמִּנְחָה" "וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ" יקטיר את הקומץ של המנחה שהיתה שלמה בשעת הקמיצה, אפילו שעכשיו אינה שלימה.

הקשה רבי יוחנן על ריש לקיש ממה ששנינו נפרס לחמה משפרקה הלחם פסול ומקטיר את הבזיכים בברייתא, לחם הפנים שנפרס עד שלא עד שלא פרק את המערכה הלחם פסול, ואין מקטיר עליו את בזיכי הלבונה. מפני שהיא מנחה שחסרה קודם קמיצה. ואם נפרס לחמה משפרקה הלחם פסול ומקטיר עליו את הבזיכים. ואמר רבי אלעזר לא פרקה ממש, אלא כיון שהגיע זמנה לפרק ואפילו שלא פירקה! ואפילו שהלחם נפרס אחרי סילוק הבזיכים מקטיר את הבזיכים מפני שהלחם הוא שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה? אמר ריש לקיש לרבי יוחנן שהברייתא היא דברי רבי אליעזר ואני מדבר לדברי רבי יהושע.

ורבי יוחנן אמר לריש לקיש אני אומר לך רב אדא ב"א א' חיסרון כבעל מום ר"י ב"ש א' מנין שלא נחלקו בציבור משנה שלימה, שנשנתה בסתם, ואתה אומר לי שהיא דברי רבי אליעזר. אם היא דברי רבי אליעזר מדוע שנו בה נפרס, הרי רבי אליעזר מכשיר אפילו בשרוף ואבוד! וריש לקיש שתק ולא ענה. ושואלת הגמרא מדוע ריש לקיש לא ענה לרבי יוחנן שלחם פנים הוא קרבן ציבור והדין בציבור שונה. הואיל וטומאה הותרה בציבור, גם חסרות הותרו בהם? אמר רב אדא בר אהבה, שריש לקיש לא ענה לרבי יוחנן מפני שהחסרון הוא כבעל מום, שפסול בקרבן ציבור. כאשר רב פפא ישב ואמר את השמועה רב יוסף בר שמעיה אמר לו שריש לקיש לא ענה לרבי יוחנן שמנחת צבור היא שונה שהרי מנין לנו שרבי יוחנן וריש לקיש לא נחלקו גם במנחת ציבור!?

רב מלכיו אמר שנינו בברייתא שלומדים מהכתוב: "וְקִמַּץ מִשֶּׁם מִלֵּא קִמְצוּ מִסִּלְתָּהּ" שאם חסרה כל שהוא מהסולת פסולה, "וּמִשְׁמְנָה" שאם חסרה כל שהוא

"מסלתה" "ומשמנה" חס' קודם קמיצה

מלוג השמן פסול. ובברייתא אחרת שנינו שלומדים מהכתוב "וְהַנּוֹתֶרֶת מִן הַמִּנְחָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו", פרט למנחה שחסרה היא ושחסר קומצה. ושלא הקטיר מלבונתה כלום¹¹⁸. ומדוע צריכים שני כתובים בחסרות?, אחד למנחה שחסרה קודם קמיצה, ואחד לשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה. ומכאן קושיה על רבי יוחנן בשני הדברים!. ואומרת הגמרא שאין מכאן קושיה על רבי יוחנן. כתוב אחד מלמד במנחה שחסרה קודם קמיצה, שאם מביא מביתו וימלאנה היא כשרה, ואם לא יביא וימלאנה אינו קומץ. וכתוב אחד מלמד בשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה, שאפילו שמקטיר עליהם את הקומץ, השיריים אסורים באכילה¹¹⁹.

שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה ובדבר זה הסתפקו האם לדברי האומר שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר עליהם את הקומץ, האם השיריים מותרים באכילה או לא¹²⁰. ועירי אמר שלומדים מהכתוב "וְהַנּוֹתֶרֶת מִן הַמִּנְחָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו", ולא הנותרת מן הנותרת שהשיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה אסורים באכילה. ורבי ינאי אמר שלומדים מהכתוב "וְהַנּוֹתֶרֶת מִן הַמִּנְחָה", מנחה שהיתה כבר, שהשיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה מותרים באכילה¹²¹.

וימלא כפו ממנה ולומדים שכך מנין שהקומץ בשמאל פסול? אמר רבי יירא, שנאמר: "וַיִּקְרַב אֶת הַמִּנְחָה וַיְמַלֵּא כַּף מִמֶּנָּה", ומהו כף זה ימין או שמאל? כשהוא אומר בטהרת מצורע: "וַיִּלְקַח הַכֹּהֵן מִלֵּג הַשֶּׁמֶן וַיִּצַק עַל כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמָאלִית". כאן נאמר שמאלית אבל בכל מקום שנאמר כף אינו אלא ימין. ושואלת הגמרא הרי צריכים את הכתוב לגופו, שיתן את השמן על כף ידו השמאלית של הכהן ולא על הימנית!. ואומרת הגמרא שבפסוק הבא נאמר שמאלית פעם נוספת "וַיִּטְבֵּל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית מִן הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּף

118 אבל אם הקטיר קצת השירים נאכלים, כמו שא' לקמן (דף יב) שאם חסרה בשעת הקטרה כשרה. רש"י.

119 וי"ל שכיון שלומדים מנחה מזבח תהא כזבה שכיון דלא אבדו כאילו הם בעין. וצריך לחלק בין זה לנטמא שכיון שאין זבה נפסל ע"י חסרון אע"ג ששיריים נפסלים, עושים אותם כזבה להקטיר קומץ עליהם. תוס'.

120 היה אפשר לפשוט ממה שש' שאם משנפרקה נפרס לחמה הלחם פסול. תוס'. ואם תאמר ולשתוק משניהם. וכה"ג אפ' להקשות בכל מיעוט אחר מיעוט. תוס'.

121 ורבי ינאי חולק על זעירי. ל"א שהיתה כבר בשעת הקטרה. והנותרת מן המנחה שהיתה שלימה כבר בשעה שנעשו אלו שירים יאכלו אהרן ובניו, אבל לא יאכלו אותם שירים שנעשו שירים ממנחה חסירה. כדברי זעירי ומשמעות דורשין איכא ביניהו. רש"י.

הַשְׁמָאלִית".

ד' "כף שמאל" נכ' במצורע ובכ"ח
כף היא ימין

שואלת הגמרא, מדוע לא נאמר אין מיעוט
אחר מיעוט אלא לרבות, וגם כף ימין של
כהן כשרה? עונה הגמרא, שכף שמאל כתובה פעם נוספת במצורע
עני: "וּמִן הַשֶּׁמֶן יֵצֶק הַכֹּהֵן עַל כַּף הַכֹּהֵן הַשְׁמָאלִית" כאן שמאלית
ואין אחר שמאלית. ושואלת הגמרא, אדרבה נאמר שכמו שכאן היא
שמאלית אף בכל מקום היא שמאלית? עונה הגמרא, שכף שמאל כתובה
פעם נוספת במצורע עני: "וְהִזָּה הַכֹּהֵן בְּאַצְבָּעוֹ הַיְמָנִית מִן הַשֶּׁמֶן
אֲשֶׁר עַל כַּפוֹ הַשְׁמָאלִית שֶׁבַע פְּעָמִים". ובטורת מצורע כתוב ארבע
פעמים כף שמאלית, שתיים במצורע עשיר ושתיים במצורע עני. אחד
לגופו, ואחד לומר שבכל מקום כף היא ימין. אחד לגלות ששתי הפעמים
לא באו למיעוט אחר מיעוט. ואחד שלא נלמד משלשת הקודמות מה
כאן שמאלית אף בכל מקום היא שמאלית, שאם כן למה נכתב "כפו
הַשְׁמָאלִית" בפעם רביעית.